

Přehled
Pochopení hospodářského růstu.
Perspektiva na makroúrovni a na úrovni
jednotlivých odvětví a firem

Overview
Understanding Economic Growth:
A Macro-level, Industry-level, and Firm-level Perspective
Czech translation

Přehledy jsou překladem výtahů z publikací OECD.
K dispozici jsou zdarma v internetovém knihkupectví OECD

www.oecd.org/bookshop/

Tento Přehled není oficiálním překladem OECD.

ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT

ORGANIZACE PRO HOSPODÁŘSKOU SPOLUPRÁCI A ROZVOJ

Přehled

Rozdílná míra růstu zemí OECD v devadesátých letech znovu otevřela diskuzi o hlavních příčinách hospodářského růstu. Tato diskuze přiměla OECD k uskutečnění celé řady hloubkových studií v této oblasti. Hlavní téma lze vyjádřit v prosté otázce: Co bylo v posledních desetiletích hnací silou hospodářského růstu v zemích OECD. A dále, jaký případný vliv měl další vývoj, především pak rozšiřování informačních technologií (dále jen „IT“), na určující činitele celkového hospodářského růstu? Jak a v jaké míře vládní politiky a jiné aspekty podnikatelského prostředí přispívají k dlouhodobému růstu, a o jaké politiky je proto třeba se zasazovat? A konečně, jaký dopad měla na celkový růst restrukturalizace prováděná v rámci jednotlivých průmyslových odvětví a mezi těmito odvětvími?

Analýza na makroúrovni

Růst HDP na jednoho obyvatele v zemích OECD vykázal rostoucí rozdíly. Tyto rozdíly byly způsobeny nadprůměrnými ukazateli růstu v některých méně rozvinutých zemích (např. Korea a Irsko), ale rovněž vysokým růstem v některých poměrně bohatých zemích jako jsou Spojené státy, Kanada, Austrálie, Nizozemsko a Norsko a nízkým růstem ve značné části kontinentální Evropy a v Japonsku.

Využívání pracovní síly

Rozdíly mezi zeměmi alespoň částečně souvisí s rozdíly ve způsobech využívání pracovní síly a zvyšování odbornosti pracovníků. Došlo zejména k tomu, že většina zemí vykazujících nárůst hrubého domácího produktu (HDP) na jednoho obyvatele rovněž zaznamenala nárůst v oblasti využití pracovní síly. Naopak většina zemí se stagnující, nebo dokonce klesající zaměstnaností, zaznamenala zpomalení růstu, jelikož růst produktivity práce nebyl schopen vyrovnat slabý výkon v oblasti zaměstnanosti. Ve většině zemí navíc hrálo při podpoře produktivity práce významnou roli zvyšování odbornosti pracovníků. V zemích s nízkým výkonem v oblasti zaměstnanosti však byla tato situace částečně výsledkem vyšší nezaměstnanosti mezi pracovníky s nízkou kvalifikací.

Technologický pokrok

Za uvedenou rozdílnou mírou růstu stojí rovněž některé nové faktory. Zejména se jedná o vícefaktorovou produktivitu (dále jen „VFP“) pojímanou jako náhrada za „nezačleněné“ (to znamená stojící mimo technologická zlepšení kvality základního jmění) technologické změny urychlené v celé řadě zemí OECD, nejvýznamněji pak ve Spojených státech a Kanadě, ale rovněž v některých menších ekonomikách (např. Austrálie, Irsko). Přínos IT k celkovému růstu produktivity se původně jevil jako „nezačleněný“. To vyústilo v prudký technologický pokrok v oblasti IT, z níž se vyvinulo samostatné odvětví. Zdá se, že od poloviny devadesátých let do konce uvedené dekády k růstu „začleněné“ produktivity rostoucí měrou přispívala ta skutečnost, že i další odvětví více využívaly vysoce produktivní vybavení z oblasti IT. Je zřejmé, že růst VFP začal o něco později v zemích OECD, které nemají vlastní odvětví výroby IT.

Celkově se zdá, že zvětšující se rozdíly v trendech růstu v devadesátých letech vyplývají z kombinace „tradičních“ faktorů, většinou pak ve vztahu k účinnosti mechanismů trhu práce, a prvků „nové ekonomiky“ odrážejících jednak rozsah průmyslových odvětví vyrábějících informační technologie, ale také tempo přijímání těchto technologií jinými odvětvími. Ukazuje se, že schopnost zemí zavádět inovace v oblasti expandujících odvětví a přijímat špičkové technologie je rovněž ovlivněna domácí politikou a uspořádáním institucí, což jsou faktory pomáhající existujícím firmám a nové podnikatelské činnosti utvářet podmínky podnikání.

Makroekonomické politiky

Empirické analýzy ukazují, že makroekonomické politiky orientované na stabilitu mají velmi významný dopad na hospodářské výsledky. Snížení variability inflace má tendenci vykazovat přímý pozitivní vliv na růst, zatímco hlavní účinek míry inflace se projevuje prostřednictvím investic. Podobně se zdá, že vysoké sazby daní a rozsáhlé státní výdaje ovlivňují růst jak přímo, tak nepřímo prostřednictvím investic. Analýzy ukazují, že vysoké daně mají tendenci oslabovat růst celkové produkce, a to s kombinovaným účinkem, kdy se zvýšení celkové sazby daně o jeden procentní bod rovná poklesu celkové produkce přibližně o 0,6–0,7%. Studie navíc potvrzují, že výdaje na výzkum a vývoj mohou mít podstatný vliv jak na úroveň celkové produkce, tak na míru jejího růstu, a že při vysvětlování rozdílů v oblasti růstu hrají klíčovou roli vzdělávání a odborná příprava. V poslední řadě bylo zjištěno, že intenzivní konfrontace se zahraničním obchodem měla významný pozitivní dopad na růst celkové produkce.

Analýza na úrovni odvětví

Po prozkoumání celkového relativního růstu je důležité zhodnotit úlohu rozvoje jednotlivých odvětví a přerozdělování zdrojů v jednotlivých odvětvích a firmách. Tato analýza na úrovni odvětví dále osvětluje témata, jež předchozí makroekonomická analýza nemusí postihnout, například, jakým způsobem je ovlivňován výkon odvětví konkrétními politikami, a to včetně regulací trhu s výrobky a omezení trhu. Rozdíly v modelech růstu jednotlivých odvětví rovněž mohou ukazovat na to, že jednotlivé země v různé míře využívají širší hospodářské změny nebo potenciál nových technologií.

Přísné regulace

Empirické výsledky ukazují negativní přímý vliv regulací trhu s výrobky na produktivitu. Je-li rovněž navíc posuzováno vzájemné působení regulací a rozdílů v technologiích, výsledky ukazují na ještě silnější nepřímý vliv způsobený pomalejším přijímáním stávajících technologií. Zdá se, že čím více země zaostává v oblasti technologií, tím více má přísná regulace výrazně zhoubný vliv na produktivitu, a to pravděpodobně z toho důvodu, že regulace brání většímu rozšiřování poznatků. Uvedené výsledky rovněž umožňují určité pochopení možného vlivu politických reforem na dlouhodobou úroveň vícefaktorové produktivity. Zmírnění regulací trhu s výrobky by podle těchto důkazů mohlo zejména dlouhodobě významně zmírnit rozdíly v produktivitě u zemí jako je Řecko, Portugalsko a Španělsko.

Pracovněprávní vztahy a předpisy

Výsledky ukazují, že povaha pracovněprávních vztahů není sama o sobě významná, ale že může negativně ovlivnit produktivitu ve spojení s právními předpisy v oblasti ochrany zaměstnanců (dále jen „EPL“ – *employment protection legislation*). Skutečně se prokázalo, že negativní dopad EPL na produktivitu se týká pouze zemí se středním stupněm centralizace/koordinace, to znamená zemí, kde převládá kolektivní vyjednávání, ale neexistuje koordinace na národní úrovni. Oproti tomu nebyl zjištěn vliv EPL na produktivitu, a to ani ve vysoce centralizovaných/koordinovaných, ani v decentralizovaných zemích.

Analýza na úrovni firem

V poslední řadě je třeba přezkoumat činitele určující růst na mikroekonomické úrovni, a to zaměřením se na přerozdělování zdrojů v rámci úzce definovaných odvětví, které vyplývá z expanze produktivnějších firem, nástupu nových firem a odchodu zastaralých. Klíčovým zjištěním této analýzy na úrovni firem je skutečnost, že hnací silou velké části celkového růstu produktivity práce je dění v každé jednotlivé firmě, přičemž se zdá, že posuny v tržních podílech směrem od firem s nízkou produktivitou k firmám s vysokou produktivitou hrají pouze skromnou roli. Analýza rovněž poukazuje na významnou a velmi podobnou míru „koloběhu firem“ v rámci zemí OECD. Konkrétněji, velká vzájemná provázanost mezi počtem nastupujících a odcházejících firem napříč jednotlivými odvětvími ukazuje na proces „kreativní destrukce“, v rámci něhož velké množství nových firem nahrazuje velké množství firem neefektivních. Počet neúspěšných nově nastupujících, zejména malých firem, je však vysoký, což napovídá tomu, že „kreativní destrukce“ rovněž obnáší značnou míru experimentování v rámci trhu. Firmy, které se udrží, mají nicméně tendenci prudce růst oproti průměrné velikosti účinně fungujících firem.

Regulace a podnikatelská činnost

Analýza ukazuje, že nízká míra regulace podporuje podnikatelskou činnost jak ve Spojených státech, tak v Evropě. Firmy vstupující na trh ve Spojených státech se však jeví jako menší a méně produktivní než jejich protějšky v Evropské unii, ale v případě úspěchu rostou rychleji. Ekonometrické výsledky uváděné v této kapitole nabízí některé důvody těchto rozdílů. Uvedené výsledky skutečně podporují názor, že přísná regulace podnikatelské činnosti stejně jako vysoké

náklady na přizpůsobování pracovní síly negativně ovlivňují nástup nových firem. Ve Spojených státech tudíž nízké administrativní náklady na zahájení činnosti a neexistence přísné regulace v oblasti práce mohou pomoci potenciálním podnikatelům zahájit činnost v malém rozsahu, testovat trh, a v případě úspěchu jejich plánu prudce expandovat za účelem dosažení minimální účinné velikosti. Vyšší náklady na vstup na trh a přizpůsobení pracovní síly v Evropě mohou oproti tomu ještě před vstupem na trh podnítit selekci podnikatelských plánů s menšími zkušenostmi na trhu. Finanční systém více založený na trhu může navíc ve Spojených státech vést k menší nechuti riskovat v případě financování projektů, a to s většími možnostmi financování pro podnikatele s malými nebo inovativními projekty, které se často vyznačují omezenými peněžními toky a nedostatkem zástavních jistot.

Technologie

V dostupných údajích neexistuje důkaz, že jeden politický model je v případě celkového výkonu účinnější než jiný. V období výrazného pronikání nových technologií však může větší míra experimentování napomoci prudšímu nástupu nových nápadů a forem výroby, a tudíž v důsledku rychlejšímu procesu inovace a přijímání technologií. Zdá se, že tato skutečnost je potvrzována velkým přínosem firem z oblasti IT k celkové produkci. V této souvislosti může uvolnění regulace podnítit nástup firem a tímto způsobem i v zásadě vést k vyššímu růstu produktivity.

Obsah původní anglické verze publikace *(bez příloh, seznamu polí, tabulek a grafů)*

Přehled

Analýza na makroúrovni
Analýza na úrovni odvětví
Analýza na úrovni firem

Kapitola 1: Růst v zemích OECD

Měření růstu: analytický rámec
Úloha pracovní síly
Přínos IT pro růst

Kapitola 2: Analýza na makroekonomické úrovni – úloha hospodářské politiky a jiných strukturálních faktorů

Základní určující činitele růstu
Určující činitele růstu z oblasti politiky a institucí
Celkový dopad
Přínos IT na makroúrovni

Kapitola 3: Analýza na úrovni jednotlivých odvětví – dynamika a produktivita trhu

Růst odvětví
Empirická analýza
Politiky, instituce a produktivita
Přínos IT na úrovni jednotlivých odvětví

Kapitola 4: Analýza na úrovni firem – dynamika, produktivita a nastavení politik

Růst firem
Nástup a odchod firem
Přežití firem
Regulace, instituce a nástup firmy
Přínos IT na úrovni firem

Přílohy

Bibliografie

Tento *Přehled* je překladem výtahu z publikací OECD původně publikovaných pod těmito anglickými a francouzskými názvy:

**Understanding Economic Growth:
A Macro-level, Industry-level, and Firm-level Perspective**

Comprendre la croissance économique: Analyse au niveau macroéconomique, au niveau sectoriel et au niveau de l'entreprise

© 2004, OECD

Publikace OECD a *Přehledy* jsou k dispozici v internetovém knihkupectví OECD
na adrese: www.oecd.org/bookshop/

Napište „overview“ (přehled) v poli „Title search“ na stránkách internetového knihkupectví nebo uveďte název anglické publikace (Přehledy jsou spojeny s originálními publikacemi v anglickém jazyce).

Přehledy připravuje Odbor pro legislativu a překlady při OECD,
Ředitelství pro veřejné záležitosti a komunikaci
e-mail: rights@oecd.org / Fax: +33 1 45 24 13 91

© OECD, 2004

Reprodukce tohoto *Přehledu* je povolena, jsou-li uvedena
autorská práva OECD a název původní publikace.